

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ФАРМАКОГНОЗІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ

Вступ. Навчальна практика з фармакогнозії є невід'ємною складовою навчального процесу і важливим етапом підготовки провізора. Формування міцних професійних знань та їхня дієвість є основним завданням навчальної діяльності майбутніх провізорів.

Мета. Аналіз особливостей організації та методичного забезпечення навчальної практики з фармакогнозії з метою оптимізації навчального процесу.

Матеріали та методи. Програма та навчальний план для студентів III курсу фармацевтичного факультету спеціальності «Фармація».

Результати. Навчальна практика з фармакогнозії є логічним завершенням теоретичного навчання студентів з предмету, що має на меті поглиблення теоретичних знань та надбання практичних навичок з використанням їх у професійній діяльності провізора-фармацевта.

Ключові слова: навчальна практика, фармакогнозія, кредитно-модульна система.

Інтеграція України у європейський освітній простір вимагає від майбутніх спеціалістів конкурентоспроможності на фармацевтичному ринку та передбачає використання новітніх технологій навчання, спрямованих, перш за все, на підвищення якості підготовки фахівців, знання й уміння яких повністю відповідатимуть вимогам європейського ринку праці [5,6]. Розвиток професійної компетентності фахівців-провізорів, формування професійних знань, умінь та навичок відбувається, насамперед, під час навчальної діяльності, важливою складовою якої є навчальна практика. Навчальна практика з фармакогнозії є важливим етапом підготовки провізора і невід'ємною частиною навчального процесу. Формування професійних знань та їхня дієвість є основним завданням навчальної діяльності майбутніх провізорів.

Метою проведення навчальної практики з фармакогнозії є: закріплення, розширення та удосконалення теоретичних знань, одержаних студентами при вивченні курсу дисципліни; надбання, засвоєння та удосконалення практичних навичок і умінь з ідентифікації лікарських рослин та їх морфологічно близьких видів; заготівля та зберігання лікарської рослинної сировини; вивчення основ культивування лікарських рослин та правил екологічно чистого виробництва лікарської рослинної сировини; виявлення заростей дикорослих лікарських рослин та надання рекомендацій щодо раціонального природокористування. Навчальна практика з фармакогнозії базується на знаннях, отриманих при вивченні курсу фармакогнозії, яка є однією з профільних дисциплін у фаховій підготовці спеціаліста фармації. Вона забезпечує майбутньому фахівцю всебічні знання з лікарських рослин, лікарської рослинної сировини, сприяє формуванню необхідного світогляду щодо раціонального використання природних рослинних ресурсів. Фармакогностична підготовка передбачає теоретичне і практичне

навчання фахівця фармації основним видам професійної діяльності в галузі лікарських засобів рослинного походження. Вона тісно інтегрується з курсами ботаніки і ресурсознавства лікарських рослин, поглиблює знання фармакогнозії, дає практичні навички знаходження в природі, заготівлі, первинної обробки лікарської рослинної сировини, закладає основи раціонального природокористування. Навчальна практика з фармакогнозії є першим практичним використанням набутих теоретичних знань про лікарську рослинну сировину, основною метою якої є навчити майбутнього провізора методам ідентифікації лікарських рослин в природі, ознайомити з правилами заготівлі і сушіння окремих видів рослинної сировини, опанувати методами лабораторного аналізу сировини та продуктів її переробки. Згідно робочого навчального плану, навчальна практика з фармакогнозії для вітчизняних та іноземних студентів III курсу фармацевтичного факультету НМУ імені О.О. Богомольця проходить у VI семестрі (2 останніх тижні навчального року).

Слід зазначити, що проведення навчальної практики саме в цей період є більш оптимальним, на відміну від попередніх років, коли вона проводилася упродовж всього навчального семестру (включаючи непродуктивний зимовий період). Проведення практики в кінці травня – на початку червня дає можливість студентам працювати в польових умовах, що сприяє більш повноцінному засвоєнню предмета.

Для спеціальності «Фармація» денної форми навчання практика проводиться протягом двох тижнів і включає 72 години практичних занять та 36 годин самостійної роботи. Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу [1,3,4]. Навчальна практика з фармакогнозії включає один навчальний модуль, до складу якого входять 2 змістових модуля (всього 10 практичних занять). Методичне забезпечення навчального процесу з дисципліни «Навчальна практика по фармакогнозії» включає: навчальний план та навчальну програму; інструктивно-методичні матеріали до практичних занять для студентів та викладачів; індивідуальні дослідні завдання; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю; методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів; підручники і навчальні посібники [7].

Важливим організаційним моментом процесу навчальної практики є вступне заняття, на якому студенти отримують інформацію щодо мети та завдань практики і баз її проведення. Також проводяться інструктаж студентів з техніки безпеки під час проходження ними практики. При цьому особлива увага звертається на техніку безпеки під час роботи з сировиною з групи сильнодіючих та отруйних лікарських рослин.

В ході навчальної практики студенти в польових умовах та під час екскурсій до Ботанічного саду мають можливість спостереження за різними видами рослинних угруповань на всіх стадіях їх філогенезу. Особлива увага студентів зосереджується на особливостях вирощування культивованих лікарських рослин. Еколого-морфологічне вивчення рослин лежить в основі охорони, заготівлі і раціонального використання лікарської рослинної сировини [2]. Перші заняття навчальної практики присвячені морфологічному опису та визначенню лікарських рослин різних фітоценотів. Крім того, студенти удосконалюють свої навички шляхом проведення гербаризації лікарських рослин. У подальшому проводиться знайомство

з основними культивованими лікарськими рослинами та прийомами їх вирощування, ознайомлення з дикорослою флорою різних фітоценозів. Окремі практичні заняття присвячені засвоєнню методів з визначення справжності та доброякісності лікарської сировини різних видів. Таким чином, під час проходження навчальної практики з фармакогнозії, студенти засвоюють основні практичні навички, що стосуються збору, сушіння, первинної обробки, маркування і стандартизації лікарської рослинної сировини різних морфологічних груп. Слід зазначити, що іноді при засвоєнні навичок у студентів виникають проблеми, пов'язані з прогалинами у їх знаннях з теоретичного курсу фармакогнозії і виникає потреба у повторенні деяких тем.

Лікарська рослинна сировина і можливі рослинні домішки до неї, заготовлені студентами під час проходження практики, в подальшому використовуються для їх більш детального фармакогностичного дослідження в умовах кафедри. Студенти мають можливість провести макроскопічний, мікроскопічний та фітохімічний аналіз зібраної лікарської рослинної сировини. Результати виконаних досліджень часто використовуються допитливими студентами в матеріалах їх наукових статей, тез, курсових та дипломних робіт.

Основним документом обліку роботи студента при проходженні навчальної практики є «Щоденник з навчальної практики по фармакогнозії», в якому він детально описує всі види виконуваних робіт. Щоденник з практики змістовно включає розділи: завдання практики, форми контролю, інструкція з техніки безпеки при проходженні практики, тематичні плани практичних занять та самостійної роботи студента, перелік рекомендованої літератури. Кожне заняття передбачає: перелік контрольних питань, окремі завдання з практичних навичок (відповідно до тематики заняття). Заповнюючи таблиці та виконуючи завдання, запропоновані у Щоденнику, студент не тільки засвоює та закріплює практичні навички, а також має можливість сформулювати висновки на підставі власних результатів роботи. Поточна навчальна діяльність за окремими темами практичних занять і самостійної роботи студентів оцінюється за підсумками кожного дня практики: в сумі за модуль студент може максимально отримати 120 балів, мінімально – 72 бали.

Після закінчення практики здійснюється підсумковий модульний контроль. Форма підсумкового контролю стандартизована і включає теоретичні питання та контроль практичних навичок. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою з практики і набрали при вивченні кожного змістового модулю кількість балів, не меншу за мінімальну. Крім того, для допуску до підсумкового модульного контролю, студент має представити «Щоденник з навчальної практики по фармакогнозії», гербарні зразки лікарських рослин та стандартизовані зразки лікарської рослинної сировини. Максимальна кількість балів підсумкового контролю складає 80 балів, мінімальна для зарахування підсумкового модульного контролю - 50 балів.

Таким чином, навчальна практика студентів з фармакогнозії є невід'ємною складовою педагогічного процесу на кафедрі фармакогнозії та ботаніки. Специфіка навчально-дослідницької роботи на таких заняттях суттєво відрізняється від звичайних практичних занять, оскільки студент не просто пасивно сприймає готову інформацію, а бере активну участь у пізнавальному процесі. Саме навчальна практика сприяє формуванню інтересу до пізна-

вальної і практичної діяльності, сприяє формуванню наукового мислення, розвитку інтересу до обраної професії, дозволяє розвинути індивідуальні якості майбутніх фахівців.

Навчальна практика з фармакогнозії є логічним завершенням теоретичного навчання студентів, що має на меті поглиблення теоретичних знань та надбання практичних навичок з використанням їх у професійній діяльності провізора-фармацевта.

Література

1. Бондарчук Ю. Удосконалення форм і методів навчання відповідно до вимог Болонського процесу / Ю. Бондарчук, Г. Чуйко, Н. Чуйко // Вища школа. – 2005. - №2. – С. 35 - 41.

2. Бубенчикова В.Н. Организация учебно-исследовательской работы студентов в период учебной практики по фармакогнозии / В.Н. Бубенчикова, Ю.А. Сухомлинов, Ю.А. Кондратова, Р.А. Бубенчиков // Фундаментальные исследования. – 2014. – № 12–2. – С. 344–347.

3. Дзяк Г.В. Організація учбового процесу в умовах переходу на кредитно-модульну систему навчання / Г.В. Дзяк, Я.С. Березницький, Г.Г. Кабак, І.В. Люлько // Мед. перспективи. – 2005.–Т. X, №1. – С. 7–16.

4. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В.С. Журавський, М.З. Згуровський, Нац.техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К.: Політехніка, 2003. – 200 с.

5. Новікова Л.М. Болонський процес у дії. Кредитно - модульна система навчання: Навч. посібник / Новікова Л.М. – Павлоград, 2006. – 100 с.

6. Одинцова В. М. Роль практичних навичок при вивченні фармакогнозії / В. М. Одинцова // Актуал. пит. фарм. і мед. науки та практ. - 2012. - № 3. - С. 107-108.

7. Програма навчальної дисципліни «Навчальна практика з фармакогнозії» (для студентів вищого фармацевтичного навчального закладу та фармацевтичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації спеціальність «Фармація»). – К.: МОЗ України. Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти, 2011. – 36 с.

О. И. Емельянова

Учебная практика по фармакогнозии: особенности организации и методическое обеспечение

Национальный медицинский университет имени А.А.Богомольца, г. Киев

Введение. Учебная практика по фармакогнозии является неотъемлемой составляющей учебного процесса и важным этапом подготовки провизора. Формирование прочных профессиональных знаний и их действенность является основной задачей учебной деятельности будущих провизоров.

Цель. Анализ особенностей организации и методического обеспечения учебной практики по фармакогнозии с целью оптимизации учебного процесса. Материалы и методы. Программа и учебный план для студентов III курса фармацевтического факультета специальности «Фармация».

Результаты. Учебная практика по фармакогнозии является логическим завершением теоретического обучения студентов по предмету, целью которой является углубление теоретических знаний и приобретение практических навыков с использованием их в профессиональной деятельности провизора-фармацевта.

Ключевые слова: учебная практика, фармакогнозия, кредитно-модульная система.

O.I.Yemelianova

Practical training in pharmacognosy: features of the organization and methodological support

National medical University named after A. A. Bogomolets, Kiev

Introduction. Practical training in pharmacognosy is an important step in the preparation of a pharmaceutical chemist and an integral part of the educational process. The strength of professional knowledge and their effectiveness is the main task of the educational activity of future pharmacists.

Purpose. Analysis of the characteristics of the organization and methodical support of educational practice in pharmacognosy to optimize the educational process. Materials and methods. Program and curriculum for students of the third course of pharmaceutical faculty of the specialty "Pharmacy".

Results. Practical training in pharmacognosy is the logical completion of the theoretical training of students, to deepen theoretical knowledge and practical skills by using them in professional activities of a pharmacist.

Key words: teaching practice, pharmacognosy, credit-modular system.

Відомості про автора:

Ємельянова Оксана Іванівна - к.мед.н., доцент кафедри фармакогнозії та ботаніки Національного медичного університету ім. О.О.Богомольця. Адреса: м. Київ, вул. Пушкінська, 22, тел.: (044) 235-90-66.

УДК 616.831-021

© А.І.ЗОЗУЛЯ, І.С.ЗОЗУЛЯ, 2015

А.І.Зозуля, І.С.Зозуля

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ХВОРИМ З ІНСУЛЬТОМ

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л.Шупика

Мета. Ознайомити лікарів медицини невідкладних станів, неврологів, нейрохірургів, лікарів загальної практики – сімейної медицини з питаннями організації реабілітаційної допомоги хворим з інсультом.

Результати. В клінічній лекції представлені сучасні дані щодо надання реабілітаційної допомоги з інсультом. У публікації висвітлені питання: основні етапи, методи реабілітації, стратегія вторинної профілактики перенесеного інсульту, хірургічне лікування після перенесеного інфаркту та ін.

Ключові слова: хворі, інсульт, організація, реабілітаційна допомога.

Лекція з організації реабілітаційної допомоги хворим з інсультом включає наступні питання:

1. Актуальність проблеми.
2. Основні етапи реабілітації хворих після перенесеного інсульту.
3. Методи реабілітації.
4. Вазоактивна терапія.
5. Психотерапія.
6. Стратегія вторинної профілактики інсульту.
7. Хірургічне лікування після перенесеного інсульту.